

ERMENİSTAN ANAYASA MAHKEMESİ KARARI: TÜRKİYE'YE KARŞI TUTUM DEĞİŞMEDİ

Tuğçe TECİMER - Selenay Erva YALÇIN

Azerbaycan ve Ermenistan arasında imzalanması beklenen barış anlaşmasına giden süreçte en temel konulardan biri olan sınırların belirlenmesi amacıyla iki ülkenin komisyonları çeşitli görüşmeler gerçekleştirmiş ve nihayet 30 Ağustos 2024 tarihinde yapılan açıklamalar ile sınırların belirlenmesi yönünde anlaşmaya varıldığı duyurulmuştur. Azerbaycan Ermenistan sınır belirleme komisyonlarının kararına uygun olarak iki ülke de iç prosedürlerinin uygulamasına başlamış, bu doğrultuda Ermenistan bu prosedürün bağlayıcı ilk ayağı olarak komisyonların kararını Anayasanın yoğunluğunu incelemek üzere Anayasa Mahkemesine göndermiştir. 26 Eylül 2024 tarihinde Ermenistan Anayasa Mahkemesi söz konusu yönetmeliğin Anayasaya uygunluğunu araştırarak sınır belirleme komisyonun aldığı kararın anayasaya aykırı olmadığı hükmüne varmıştır.

Ermenistan Anayasa Mahkemesinin kararı 2009 Zürih Protokolleri bağlamında Türkiye'yi de ilgi alanına almıştır.

Anayasa Mahkemesi söz konusu kararında başlangıç kısmının daha önceki içtihatlarıyla da sabit bir şekilde, değişmez ve yol gösterici olduğunu defaatle belirtmiştir.[1] Anayasa hükümlerinin yorumlanması açısından oldukça önemli olan bu değişmez hükümler hiyerarşik konuları bakımından anayasayı kendi içerisinde bir içeriksel sınırlamaya da tabi kılmaktadır. Mahkeme kararında bu hükümlerin yorumlanması hususunda dar yorum metodolojisinin benimsenmesi gerektiğini belirterek hukuki açıdan Ermenistan Cumhuriyeti için hayati derecede öneme haiz değişmez hükümleri yanlış ya da gerektiğinden daha geniş yorumlanması durumunda ortaya çıkabilecek problemlerin önünü almak istemiştir. Kararın devamında Bağımsızlık Bildirgesinin Ermenistan için tarihi öneminden ve ortaya çıkış koşullarından bahsedilmiştir.

Konjonktürel açıdan Ermenistanın devlet teşekkülünü tam olarak belirleyebilen, bağımsızlığını ve devlet esaslarını tam koruma altına alabilen bir anayasanın yapılamaması Anayasa Mahkemesi Kararı'na göre Bağımsızlık Bildirgesi'nin varlık sebebidir.[2] Ermenistan Cumhuriyeti kurulduktan sonra ortaya çıkan 1995 Anayasası ise Bağımsızlık Bildirgesinden daha farklı bir sistematiği benimsemiştir. Kararda belirtildiğine göre her ne kadar Anayasanın giriş kısmında Bağımsızlık Bildirgesine atıf yapılmış olsa da Ermeni Devletinin temel ilkeleri ve ulusal hedefleri Bağımsızlık Bildirgesine göre

belirlenemez. [3] Anayasanın 5. maddesinin 1 ve 2. fıkralarında, Anayasanın iç hukuktaki mutlak üstünlüğü sabit kılınmış ve Bildirgenin bahsi dahi geçmemiştir. Kararda da belirtildiği üzere Bağımsızlık Bildirgesi ve 95 Anayasası temel birçok konuda farklı düzenlemeler içermektedir[4]. Anayasa Mahkemesi, farklı düzenlemelerin aynı hukuki güçte yorumlanması suretiyle ikilik oluşması ihtimalini bu kararında dışlamakta, başlangıç kısmında bahsi geçen Ermeni Devletinin temel ilkeleri ve ulusal hedeflerinin 95 Anayasası ile açıkça düzenlenmemiş olması hâlinde Bildirgede düzenlenen herhangi bir hedef ya da ilkenin Anayasanın maddi içeriğine dâhil edilemeyeceği yönünde karara varmaktadır. Kararda, Bildirgenin hukuki niteliğinin ve Anayasa hükümlerinin hatalı yorumlanması sonucu ortaya çıkabilecek ikilik tehlikesinin; Bildirgeyi çocuğunu yiyip bitiren bir ebeveyne dönüştüreceği de ifade edilmiştir. Ayrıca kararda, 2005 ve 2015 yıllarında Anayasada birtakım değişiklikler yapılmış olmasına rağmen hala bu anayasal güvenilirliği tehlike altında tutan temel problemin çözülmemiş olmasına da eleştiri getirilmektedir.[5]

Anayasa Mahkemesinin kararda belirtilen açıklamalarının aksine zaman zaman farklı bir yaklaşımı benimsediğini de görmek mümkündür. Sınır protokolünün Anayasaya uygunluğunun denetlendiği söz konusu kararda, Türkiye ile Ermenistan arasında 2009 yılında imzalanan İlişkilerin Geliştirilmesine Yönelik Protokollerin Anayasaya uygunluğuna ilişkin 12 Ocak 2010 tarihli SDO-850 kararına[6] da atıf yapılmıştır. Her ne kadar protokol Anayasaya uygun bulunmuş olsa da müteakiben 18 Ocakta yayınlanan gerekçeli kararda, Bağımsızlık Bildirgesinin 11. maddesi ve Anayasanın giriş kısmındaki hedef ve ilkeler gerekçe gösterilerek birtakım kısıtlayıcı hükümlere yer verilmiştir. SDO-1749 kararında, yapılan açıklamaların aksine, 2010da verilen karar sabit tutulmakta, bununla ilgili herhangi bir hukuki yoruma ya da tartışmaya gerek duyulmadığı belirtilmektedir. Anayasal ikiliğin, hukuki hiyerarşide en üstte bulunduğu sabit olan Anayasaya ve ülkede hukukun işlevselliğine olan güveni yok edecek bir tehlike olduğundan bahsedilmiş olsa da Türkiye ile imzalanan protokollerin Anayasaya uygunluğu denetlenirken Bağımsızlık Bildirgesi temel alınmış ve kısıtlayıcı hükümler de bu sebeple verilmiştir. Anayasa Mahkemesinin verdiği SDO-1749 kararında her ne kadar Azerbaycan ile olan ilişkiler konusunda ılımlı bir tutum izlense de, SDO-850 kararına yapılan atıf ve açıklamalar Türkiye ile ilişkilerin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi konusunda Ermenistanın aynı gayrete sahip olmadığını göstermektedir.

Sonuç olarak, Azerbaycan ve Ermenistan arasında devam eden sınır anlaşmazlığı, bölgesel istikrarı olumsuz etkileyen en önemli sorunlardan biridir. Anayasa Mahkemesi barış anlaşması imzalanmasının önündeki engeli aşmak ve günü kurtarmak üzere siyasi amaçla bir karar vermiştir. Söz konusu kararda konu Türkiye ile ilişkiler olduğunda Anayasa Mahkemesi atıf yaptığı SDO 850 kararıyla Türkiye'ye karşı tutumunun değişmediğinin bir kez daha altını çizmiştir.

*Resim: Wikipedia

[1] Հանուն Հայաստանի Հանրապետության Հայաստանի Հանրապետության

Սահմանադրական Դատարանի Որոշումը, Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրական Դատարան, 26 September 2024, s.15vd.
https://www.concourt.am/decision/decisions/66f6b9067b29c_sdv-1749.pdf.

[2] Հանուն Հայաստանի Հանրապետության Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրական Դատարանի Որոշումը, Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրական Դատարան, 26 September 2024, s.24vd.
https://www.concourt.am/decision/decisions/66f6b9067b29c_sdv-1749.pdf.

[3] Հանուն Հայաստանի Հանրապետության Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրական Դատարանի Որոշումը, Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրական Դատարան, 26 September 2024, s.19.
https://www.concourt.am/decision/decisions/66f6b9067b29c_sdv-1749.pdf.

[4] Հանուն Հայաստանի Հանրապետության Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրական Դատարանի Որոշումը, Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրական Դատարան, 26 September 2024, s.15vd.
https://www.concourt.am/decision/decisions/66f6b9067b29c_sdv-1749.pdf.

[5] Հանուն Հայաստանի Հանրապետության Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրական Դատարանի Որոշումը, Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրական Դատարան, 26 September 2024, s.20.
https://www.concourt.am/decision/decisions/66f6b9067b29c_sdv-1749.pdf.

[6] Bkz., SDO-850 kararı: (...) Ermenistan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine ilişkin protokolün hükümleri, Ermenistan Cumhuriyetinin kanun yapma ve kanunların uygulanması pratiği ile devletlerarası ilişkilerde Ermenistan Cumhuriyeti Anayasasının başlangıç kısmı ve Ermenistanın Bağımsızlık Bildirgesinin 11. maddesinin hükümlerine aykırı olacak şekilde yorumlanamaz ve uygulanamaz.,
Հանուն Հայաստանի Հանրապետության Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրական Դատարանի Որոշումը, Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրական Դատարան, 26 September 2024, s.20vd.
https://www.concourt.am/decision/decisions/66f6b9067b29c_sdv-1749.pdf.

Yazar Hakkında :

-

Atıfta bulunmak için: YALÇIN, Tuğçe TECİMER - Selenay Erva. 2026. "ERMENİSTAN ANAYASA MAHKEMESİ KARARI: TÜRKİYE'YE KARŞI TUTUM DEĞİŞMEDİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2024 / 46. Ekim 15. Erişim Nisan 02, 2026.

<https://www.avim.org.tr/public/tr/Yorum/ERMENISTAN-ANAYASA-MAHKEMESI-KARARI-TURKIYE-YE-KARSI-TUTUM-DEGISMEDİ>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır